

Archief van De Sint Maartenspolder, 1483-1828

I N H O U D S O P G A V E

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Context

Archiefvormers

Polderbestuur van de Sint Maartenspolder

Geschiedenis van het archief

Inhoud en structuur

Verantwoording

BESCHRIJVING VAN DE ONDERLIGGENDE COMPONENTEN

1 Algemeen

2 Bijzonder

2.1 Bestuur en personeel

2.2 Archief en administratie

2.3 Belastingen

2.4 Financiën

2.5 Eigendom

2.6 Taken

2.6.1 Afwatering

2.6.2 Dijken

2.6.3 Wegen

Titel van het archief: Archief van De Sint-Maartenspolder

Periode: 1483-1828

Fysieke beschrijving: x,xx meter

Instelling beheer: Waterschap Brabantse Delta

ARCHIEFVORMER

Polderbestuur van de Sint Maartenspolder. Op 8 oktober 1483 gaf Martinus Blijleven, abt van de abdij van St.-Bernard te Hemiksem bij Antwerpen, een gors uit ter bedijking, gelegen in het land van Bergen op Zoom, onder de dorpen Hoeven en Oudenbosch. Het gors heette toen "De Oude Moerdijk". Na de bedijking kreeg de nieuwe polder de naam van 'St.-Maartens Polder'. De nieuwe naam was ontleend aan de voornaam van de abt. Overigens bleef de vanouds gehanteerde naam nog lang in gebruik. Over de nieuwe polder werd een dijkcollege aangesteld. Daarnaast kwam binnen de polder een dorpsbestuur en een schepensbank te fungeren. Binnen de polder woonden aanvankelijk maar weinig mensen. In de drie bestuursorganen zaten dan ook vrijwel dezelfde personen.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEF

Met name in de archiefvorming leidde dit tot heel wat vermenging van zaken. Toch is er een duidelijk polderarchief te onderscheiden. Van dit polderarchief volgt in deze inventaris de beschrijving. In 1950 heeft L. Merkelbach van Enkhuizen een inventaris vervaardigd van de archieven van Hoeven, St.-Maartenspolder en De Hoevense Beemden. Hij beschouwde de archivalia van dorp en polder van St.-Maartenspolder als een geheel, wat dus een belangrijk verschil uitmaakt met de huidige inventaris. In de concordans is verwezen naar de nummers van de inventaris uit 1950. Archivaris Wols had in een kaartenbak een groot deel van de Hoevense archieven, verfijnder dan Merkelbach, opnieuw beschreven. Jarenlang is dit werk onafgemaakt blijven liggen. In de loop van 2002 is tijd vrijgemaakt om dit archief verder af te werken, voortbordurend op de opzet van R. Wols. In de inventaris zijn tevens belangrijke aanvullingen op het archief, in 1987 ontvangen van het rijksarchief te 's-Hertogenbosch, verwerkt. Tenslotte is een nieuwe verpakking aangebracht.

VERANTWOORDING

Inventarisatie door G.J. van Donschot Augustus 2002.

De Sint-Maartenspolder op een uitsnede van de Gastelse kaart uit 1565.

Beschrijving van de onderliggende componenten

1 ALGEMEEN

- 1 Bekrchtiging door Maximiliaan, hertog van Brabant, van de akte van uitgifte van de Oude Moerdijk.
1483
1 charter
- 2 Akte van uitgifte van de St.-Maartenspolder of Oude Moerdijk en verklaring van de schepenen van Antwerpen, dat zij de akte van uitgifte hebben gevisiteerd; in 19e eeuws afschrift.
1483, 1579
1 omslag
- 3 Stukken betreffende de rechten van de abdij van St.-Bernard; in afschriften.
1486-1579
1 omslag
N.B.: betreft inbreuken door de markies op rechten van de abdij, met name in St.-Maartenspolder.
- 4 Processtukken inzake een geschil met de Hoevense Beemden.
1692
1 katern
N.B.: Kopieën van oudere stukken inzake (her)bedijking van de Oude Moerdijk, de Hoop en de Bemde (1585), alsmede inzake aardhaling bij de Hoevense Beemden (1631).
- 5 Proces voor de Raad van Brabant, waarbij St.-Maartenspolder aanspraken van Oudenbosch bestrijdt.
1609-1677

- 1 omslag
N.B.: betreft deels afschriften en retroacta. Zie ook archief 246 charterverzameling Hoeven, nummers 5/2 en 5/4.
- 6 Stukken betreffende de bezwaren van de ingelanden tegen het bedijken door de abdij van de gorzen, gelegen tussen de St.-Maartenspolder en de rivier.
1651-1674
1 omslag
- 7 Stukken betreffende het proces voor de Raad van Brabant, waarbij de abdij procedeert tegen ingelanden, inzake het kiezen van dijkgraaf en gezworenen,
1651-1684.
1 omslag
Met retroacte vanaf. 1616 N.B.: Zie ook archief 246 charterverzameling Hoeven, nummer 2/1.
- 8 Cartularium van de St.-Maartenspolder.
ca. 1660-1828
1 deel
N.B.: Bevat afschriften inzake de uitgifte, 1483, octrooi weggeld, 1614, de kreek en de visserij, 1655, de jurisdictie, 1564, aanspraken van Oudenbosch, 1609, 1610, penningmeestersambt, 1636, benoemingsrechten van de ingelanden, 1609, aardhaling, 1531 en andere zaken.
- 9 vervallen
- 10-11 Ingekomen stukken betreffende polderzaken.
1680-1798
2 omslagen
N.B.: Betreft vooral het leggen van een nieuwe sluis en het geschil daarover met rentmeester Mattemburgh van het markizaat.
- 10 1680-1798
11 1802-1810
- 12 Stukken betreffende de bezwaren van de abdij tegen bebossing van percelen in de St.-Maartenspolder.
1700-1703
1 omslag
N.B.: met retroacta in kopie.
- 13-17 Proces voor de Raad van Brabant, waarbij de abdij bezwaren maakt tegen het bebossen van percelen, wegens verlies aan inkomsten uit tienden.
1733-1737
5 omslagen
N.B.: Met afschriften van uitgifte van polders, onder meer onder Steenberghe.
- 13 Stukken, ongenummerd en genummerd A
14 Stukken, genummerd C, D, E
15 Stukken, genummerd F 1-23
16 Stukken, genummerd F 24-48
17 Stukken, genummerd G
- 18 Proces voor de Raad van Brabant tussen de abdij en de ingelanden van de polder inzake het verbod op het planten van erwten, waardoor tiendrechten werden geschonden.
1735-1740
1 omslag
- 19 Convocaties van ingelanden ter vergadering.
1754-1810
1 omslag

2. BIJZONDER

2.1 BESTUUR EN PERSONEEL

- 20 Aanstelling van een dijkgraaf.
1626
1 stuk

2.2 ARCHIEF EN ADMINISTRATIE

- 21 Index op het resolutieboek over (1609)-(1811).
zonder datum
1 omslag
N.B.: De index is te vergelijken met een repertoire. Het betreft twee exemplaren; het oudste is slechts tot (1667) bijgehouden.
- 22 Archiefinventaris.
zonder datum (kort na 1798)
1 stuk

2.3 BELASTINGEN

- 23 Processtukken van Arent van Dorp, eigenaar van de grondcijns, tegen de ingelanden, wegens achterstallige betaling.
1578-1601
1 omslag
N.B.: Zie ook archief 246 charterverzameling Hoeven, nummers 1/24, 1/29, 2/21 en 5/7.
- 24 Stukken betreffende het proces voor de Raad van Brabant tussen jonkheer Arent van Dorp tegen de St.-Maartenspolder inzake te betalen grondcijns door de ingelanden.
1597
1 omslag
- 25 vervallen
- 26 Octrooi van de Raad van Brabant, verleend aan dijkgraaf en gezworenen van St.-Maartenspolder, betreffende het heffen van weggeld.
1614
1 charter
- 27 Proces voor de Raad van Brabant tussen de prelaat van de St.-Bernardabdij en enkele ingelanden van St.-Maartenspolder, inzake de afdracht van tienden.
z.d. (na 1621)
1 omslag
N.B.: Met gegevens over de uitgifte van De Oude Moerdijk, later St.-Maartenspolder geheten, in 1483; de naam van de polder is ontleend aan de prelaat van St.-Bernardabdij: Maarten van Blijleven.
- 28 Stukken betreffende belastingen.
1809-1810
1 omslag
- 29 Stukken betreffende de eigendommen van de Domeinen in de polder, welke onderhevig zijn aan polderlasten.
1816
2 stukken

2.4 FINANCIËN

- 30 Rekest van de abdij bij de Raad van Brabant, inzake het afhoren van de rekening.
1636
1 stuk
- 31-162 Polderrekeningen.
1678-1810
133 omslagen

31 alleen bijlagen 1678
32 alleen bijlagen 1681
33 1683
34 alleen bijlagen 1685
35 alleen bijlagen 1686
35a alleen bijlagen 1687
36 alleen bijlagen 1688
37 alleen bijlagen 1690
38 1693
39 alleen bijlagen 1694
40 alleen bijlagen 1697
41 alleen bijlagen 1698
42 alleen bijlagen 1700
43 alleen bijlagen 1701
44 1702
45 1703
46 1704
47 1705
48 1706
49 1707
50 1708
51 1709
52 1710
53 alleen rekening 1711
54 1712
55 alleen rekening 1713
56 alleen rekening 1714
57 1715
58 1716
59 1717
60 1718
61 1719
62 geen bijlagen 1720
63 1721
64 1722
65 1723
66 1724
67 1725
68 1726
69 geen bijlagen 1727
70 kopie-rekening 1727
71 geen bijlagen 1728
72 kopie-rekening 1728
73 1729
74 kopie-rekening 1729
75 1730
76 1731
77 kopie-rekening 1731
78 1732
79 kopie-rekening 1732
80 1733
81 kopie-rekening 1733
82 1734
83 1735
84 1736
85 1737
86 1738
87 1739
88 1740
89 1741
90 1742
91 geen bijlagen 1743
92 1744

93	1745
94	1746
95	1747
96	1748
97	1749
98	1750
99	twee bijlagen 1751
100	1752
101	1753
102	1754
103	rekening 1755
104	bijlagen 1755
105	1756
106	1757
107	1758
108	1759
109	1760
110	1761
111	1762
112	1763
113	1764
114	1765
115	1766
116	1767
117	1768
118	1769
119	1770
120	1771
121	1772
122	1773
123	1774
124	1775
125	1776
126	1777
127	1778
128	1779
129	1780
130	1781
131	1782
132	1783
133	1784
134	1785
135	1786
136	1787
137	1788
138	1789
139	1790
140	1791
141	1792
142	1793
143	1794
144	1795
145	1796
146	1797
147	1798
148	1799
149	1800
150	1801
151	1802
152	1803
153	1804
154	1805
155	1806
156	1807

- 157 rekening 1808
- 158 bijlagen 1808
- 159 rekening 1809
- 160 bijlagen 1809
- 161 rekening 1810
- 162 bijlagen 1810
- 163 Overzicht van kosten, gemaakt om een dam op te ruimen in de rivier de Mark, welke dam gebruikt was om polders te inunderen.
1795
1 stuk
- 164 Register van verstrekte obligaties door de polder aan de ingelanden, vanwege in 1794 geleden inundatieschade.
1797
1 deel
- 165 Obligatie, groot f.1000,--, ten laste van de polder.
1810
1 stuk

2.5 EIGENDOM

- 166 Koopcontracten en vestbrieven, waarbij de polder percelen grond verwerft.
1613, 1757, 1774
1 omslag
- 167 Voorwaarden tot verpachting van (dijk)percelen.
1659-1809
1 omslag
N.B.: in de bijlagen van de rekening komen eveneens registers voor, in kopievorm.
- 168 Verslag inzake de opmeting van percelen gors.
1705
1 stuk
- 169 Voorwaarden tot verkoop van kaphout en bomen.
1727, 1756, 1808, 1810
1 omslag
- 170 Begroting en bestek inzake reparaties van het polderhuis, z.d. en 1800.
1 omslag
N.B.: genaamd "De Eendekweek".

2.6 TAKEN

- 171-172 Stukken betreffende beheer en onderhoud van sloten, dijken en wegen, inclusief schouwvoering.
1681-1761
2 omslagen
- 171 1681-1699
- 172 1722-1761

2.6.1 AFWATERING

- 173 Stukken betreffende het geschil met de Hoevense Beemden over het onderhoud van de sloot met sluis, welke de polders scheidt.
1634-1637
1 omslag
N.B.: met een schetstekening van de polder, ca. 1635. Zie ook het archief van de Hoevense Beemden.

- 174 Verbod van de Raad van State op het aanbrengen van werken in de rivieren de Mark en de Dintel, welke een vlotte doorstroming van het water belemmeren.
1660
1 stuk
- 175 Bestekken betreffende onderhoud aan sloten, sluizen en de molen.
1705-1808
1 omslag
- 176 Stukken betreffende de vervanging van een houten sluis door een in steen uitgevoerde sluis.
1724-1725
1 omslag
N.B.: met bestek en tekening, 1725
- 177 Stukken betreffende de onenigheid over de plaats van de te leggen nieuwe sluis.
1754-1761
1 omslag
N.B.: met bestek en tekeningen, 1754.
- 178 Stukken betreffende de stichting van een watermolen.
1756-1757, 1763
1 omslag

2.6.2 DIJKEN

- 179 Stukken betreffende de aanbesteding van de zeedijk, met een sluis.
1690
1 omslag
- 180 Bestekken betreffende werken aan dijken en kaden.
1745-1792
1 omslag

2.6.3 WEGEN

- 181 Rekest aan de Raad van Brabant tot verlenging van het octrooi voor de heffing van weggeld.
z.d. (1616)
1 stuk
- 182 Bestekken inzake het onderhouden van de polderhekken; met een visitatierapport.
1742-1756
2 stukken